

VISSZHANG.

„Kölcsey és Berzsenyi! Ahogy ezt a két nevet egymás mellett kimondjuk, hirtelen eszünkbe villan Jósika Miklós, a regényíró, aki mindakettőjüket azzal vádolta meg, hogy nemzetgyalázók voltak, hogy nemzetüket bemocskolták! Lehet-e ezt az elfogultságot érteni és próbáljuk-e magyarázni?” (Dóczy Jenő cikéből, *Magyarság*, aug. 25.)

*

Klebelsberg Kunó gróf egyik nyilatkozatából: „Amíg az egyetemek és a mögöttük álló hatalmas nemzeti érdekek követelnek a kultuszminisztertől, addig a háttérben halkán, de nem hatástalanul süttognak a taktikusok és az intrikusok, hangoztatva, hogy rettenetes ez a kultuszminiszter, temérdeket költ egyetemi célokra . . . Ha továbbra is sikeres marad az a nagyon is átlátszó taktikai akció, amelyet a magas kultúra ellen megindítottak, akkor bizony a pécsi egyetemnek nagyon nehéz lesz a helyzete”. (*Budapesti Hírlap*, szept. 1.)

*

Franciaországban, ahol minden évben egy új művészeti iskola alakul, a legújabb „irány” a populista (nép-ies) regényírók elnevezéssel indul útra. Az új irány, amelynek vezérei állítólag André Thérive és Léon Lemonnier, abból a megfontolásból született, hogy a naturalista tendencia még nem halt meg, sőt ellenkezőleg: számos követővel rendelkezik. A „populista” manifesztum kifejti, hogy az irodalomnak a népet kell rajzolni és gondosan tanulmányoznia a valóságot . . . Nem akarnak a régi naturalisták elavult nyelvén írni, lerázzák magukról a szocialista elméleteket, amik kivetkőztették formájából az irodalmat. Föl akarják keresni témáikban a tömegek kisembereit. Nem baj, — úgy mondják — ha egy kicsit merész vagy trividlis lesz is a tárgyválasztás . . .

*

Kállay Miklós írja Szeffü Gyula Bethlen Gábor-életrajzának ismertetése alkalmából: „A magyar történetírás egy korszakát határozottan protestáns szellem hatotta át, mely ezt a protestáns szellemet egyben nemzetivé és a magyarság védelmének egyetlen fellegváraivá léptette elő. A közfelfogás azután egészen belegyökeresedett ebbe az irányba és valósággal szentségtörésnek tekintette, ha valaki kritikai eszközökkel merte bolygatni az itt már megdönthetetlen igazságokká csontosodott balhiedelmeket. Pedig a nemzeti hiúságnak ez a legyezgetése, a túlfűtött önérték mámorának ez az ápolása lehet lírai költők, drámaírók, esetleg politikai szónokok föladata, de semmiesetre a történetíróé”. (*Nemzeti Ujság*, aug. 25.)

*

Revue de Genève, 1929. jún. — A Robert de Traz vezetése alatt megjelenő genfi folyóirat Kosztolányi Dezső egyik novelláját („Journaliste”) közli, Edith Kubek kitűnő fordításában. A 760—761. lapon életrajzi és kritikai megjegyzések Kosztolányiról. (A magyar irodalom külföldi ismertetését nem lehet jobban szolgálni, mint ez a két közlemény teszi.)

*

„A XX. század művészeti életének legfontosabb eseménye kétségtávol az a tény, hogy esztétikai horizontunk kitágult. Az indiai, kínai és ósamerikai eszté-

tika egyenrangú helyet kapott a Földközi-tenger esztétikája mellett". (La Revue de l'art, 1929 : 108.)

*

Mialatt nálunk a magyar irodalom külföldi propagandájáról tétlenül anketeznek, német és francia folyóiratok tele vannak az oláh, cseh, horvát-szerb irodalomról szóló cikkekkkel . . . Egy ilyen ismertetésből megtudjuk, hogy Zágrábban nagy sikerrel adták elő egy Tito Strozzi nevű horvát írónak „Zrinski”-ről és „Frankopan”-ról szóló történeti tragédiáját. Jellemző, hogy a magyar sajtó tudomást sem vett erről a bennünket mégis csak érdeklő eseményről. A magyar kulturfőlényben ma már csak mi magunk hiszünk, illetőleg mi magunk sem hiszünk, mert mindent elhanyagolunk, ami ezt a kulturfőlényt a világ előtt igazolná.

*

Az oláhok megindítottak egy német folyóiratot „Die Verständigung” címmel, amely a külföldnek irodalmi híreket és fordításokat szállít Romániából . . .

*

„Minden javulás igazi előfeltétele nemzeti hibáink kiméletlen föltárása. Ha idegen ember kicsinyít bennünket, menjünk kiméletlenül neki, de magunk óvakodjunk a nemzeti hiúságnak való hízkelkedéstől és nemzeti hibáink olyan beállítástól, mintha azok nem hibák, hanem nemzeti sajátosságok lennének”. (Klebsberg Kunó gróf cikkéből, Pesti Napló júl. 28.)

*

A színházi kritikusok kongresszusa Szinajában ülést tartott és az egyik oláh szónok bevallotta, hogy zenei élet alig negyedszázada van Romániában. (Szép ez az őszinteség, de ki fogja a külföld köztudatába átvinni, hogy Magyarországon már legalább százéves a zenei kultúra?)

*

„Uraim, én láttam a francia császárság fénykorát és összeomlását, az osztrák-magyar monarchia virágzását és bukását, láttam a nagy Németországot és mindezeket az épületeket olyan emberek emelték, akik csupán az elmúlhatatlan ideálok nevében dolgoztak”. (Apponyinak ezeket a Népszövetség ülésén elmondott szavait miért nem vitték ki plakátokon az utcára, mért nem dobolják ki a falvakban, mért nem örökítik meg könyvekben? . . . Nincs érzékünk a történeti mondatok iránt és a szó hatalma csak egy napig él, a legszebb ígék a napilapok szennzációival együtt papirkosárba kerülnek . . .)

*

„A kulturális Középeurópa-gondolat a körülzárt kulturterületek kiszélesítésében keres pótlást mindarra, ami lehetőség befelé hiányzik vagy veszendőbe ment a háború óta. A gazdasági együttműködés és a kulturális középeurópai eszme a szűk államhatárokból akarja kiszabadítani a nemzeteket”. (Hantos Elemér cikkéből. Pester Lloyd, okt. 2.)